

Капитан Петко войвода

(1844 – 1900)

170 години от рождението му. Български войвода, революционер, борец за освобождението на беломорските българи и за правата на подтиснатите в Османската империя.

Петко Киряков Калоянов, известен като Капитан Петко войвода, е роден в Беломорска Тракия, в с. Доганхисар. Когато турски разбойници убиват един от братята му и братовчед му, той – още съвсем млад, едва седемнайсетгодишен – решава да отмъсти и събира малка хайдушка дружина. След няколко успешни сражения четата му започва да всява страх и респект сред османлиите. През 1863 г. Петко войвода и неговите другари са заловени от турските власти. Петко успява да избяга, създава нова чета и продължава кървавите нападения срещу турците. Въпреки численото превъзходство на изпращаните срещу нея потери, четата печели сражение след сражение и се превръща в легенда. Славата на войводата е толкова голяма, че той е привлечен от гърците в борбата им за освобождение. Престоява известно време в Атина, където слуша лекции във Военното училище, по-късно предприема революционна обиколка в Македония и заминава за Италия. Там през 1866 г. се среща с Джузепе Гарибалди и му помага със сформиранието на неговата дружина, в която участват 220 италианци и 67 доброволци от други националности. Гарибалдийската дружина взема участие в Критското въстание, където Петко войвода отново се проявява като талантлив и смел военачалник. Вероятно оттогава получава прозвището „капитан“, което гръцкото население е давало като почетно название на войводите.

След края на Критското въста-

ние Капитан Петко войвода отпътува за Египет – Александрия, после за Франция – Марсилия, където прекарва шест месеца. Отново се завръща в Атина и подновява революционната си дейност. През 1869 г. събира чета, с която в Родопите продължава бойните действия срещу турците. През 1873 г. четата приема названието Първа българска родопска дружина „Защита“, има свой устав и печат. До 1877 г. дружината не спира с нападенията срещу турците, превръща се в опора за местните българи и в страшилище, както за башибозушките орди, така и за изпращаните срещу нея потери.

Със започването на Руско-турската война (1877-1878 г.) Капитан Петко войвода активно действа с дружината си (достигнала през юли 1878 г. 300 души) в тила на турската армия, като същевременно пази българското население от изстъпленията на турските дезертъори, бежанци и от отстъпващия аскер.

След Освобождението Петко войвода е поканен от ген. Скобелев в Русия. Там е представен на император Александър II, който го произвежда в чин капитан от руската армия и го награждава с орден за храброст и голямо имение. През 1880 г. Петко войвода се връща в България и се заселва във Варна, където година по-късно се оженва за втори път. Там се отдава активно на обществена дейност и има голяма роля за защитата на интересите на българите, останали след Освобождението в пределите на Турция. По негова инициатива се създава тракийското емигрантско дружество „Странджа“, с което се поставя началото на организацията на българите – бежанци от Одринска Тракия. Той е и един от създателите на Демократическата партия във Варна. Русофилските му възгледи обаче стават причина през 1892 г. да бъде оклеветен и обвинен в организиране на атентат срещу министър-председателя Стефан Стамболов. Арестуван е и е хвърлен в тъмница, а имотите му са конфискувани. Когато излиза от затвора, е интерниран в

Трявна. Завръща се във Варна след падането на Стамболов през 1894 г.

С многобройни рани от ятагани и куршуми, и с разбито здраве от престоя си в затвора, той умира на 55-годишна възраст от рак на стомаха.

За Капитан Петко войвода се разказват предания и легенди, на него са посветени народни песни, научни изследвания и литературни творби. Той има над 22 паметника в България, негов паметник има и в родното му село Доганхисар, а също така и в Рим – редом до този на славния Джузепе Гарибалди.

БЪЛГАРСКИТЕ АПОСТОЛИ

*Знайни и незнайни имена
воеводи, четници, комити
с кръстени зелени знамена,
с пушки, бели саби и със китки!*

*Пели „На прощаване“ и там,
до основите на върховете,
гинели в хайдушкия Балкан
хъшове, овчари и поети.*

*Други ги изправяли на съд,
за да смажат българската сила.
Стигала им тя, за да взривят
съвестта ни със едно бесило.*

*Трети въз клисурския въртоп –
изтощени, смръщени и черни –
мъкнели черешовия топ,
оглушил османската империя...*

*Казвали им: пътят ви е див
и за бунтове не стига време,
а пък той бил просто мълчалив,
пълен със предания и шемет...*

*Стигнали до долната земя –
где и как до днес не знаем точно.
Но подпират с мъртви имена
българската каменлива почва.*